

Capreolus

TIJDSCHRIFT VOOR REEWILDBEHEER

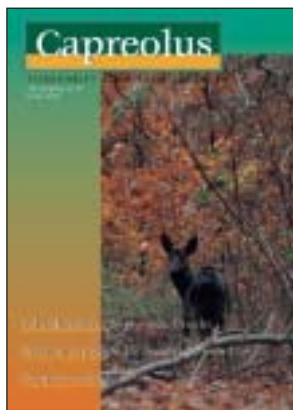
14^e jaargang, nr. 47
herfst 2005

Valwildproject in de provincie Utrecht

Reeën in de polders. De draagkracht neemt toe ...

Europese eenheid

Inhoud

Reeën in de polders. De draagkracht neemt toe, maar de eenheid natuur neemt af	4
Reacties lezers	8
Valwildproject in de provincie Utrecht	9
Voor u gelezen	12
Het bepalen van het benodigde afschot met de Logistische vergelijking: deel 2	14
De reewildpatroon?	18
Europese eenheid of 's lands wijs s' lands eer	20

Colofon

opgericht op 21 april 1951.

Capreolus, Tijdschrift voor Reewildbeheer
van de Vereniging Het Reewild
ISSN: 0929-1091
Verschijnt: 4 x per jaar

Redactie:

D.J. Buijtendorp - Eindredacteur
G.J. Spek - Redactielid
C.F. Schoon - Redactielid
H.M. Dorenbosch - Redactielid

Redactie ondersteuning:

Mw. J.A.M. Hendriks-Hueber - Fotomateriaal
J.M. Smit - Correspondent buitenlandse tijdschriften

Bestuur:

H. Robaard (interim)	voorzitter (2005)
J. van de Waardt	secretaris (2000)
R.A.N van Heek	penningmeester (2000)
H.M Dorenbosch	lid DB (2003)
J.A.H.M. Meesters	lid DB (2003)
H. Hoek	lid DB (2004)
C. van Geel	lid (2004)
H.H. Vlietstra	lid (2003)
J.H. Bakker	lid (1996)
A. ten Oever	lid (2000)
W.A.P. Remijnse	lid (2000)
Dr A.P.M. Rutten	lid (1993)
J.M. Seroo	lid (1985)
G.A. Schiller	lid (2002)

Adviseurs:

Mr P. van Schooten - Juridische zaken
Prof. Dr. J.L. van Haaften - Bioloog
G.J. Spek - Technisch adviseur

Secretariaat:

J. van de Waardt,
Kamillelaan 11,
3925 RG Scherpenzeel.
tel: 033-4691797
fax: 033-4691797
E-mail: info@reewild.nl
www.reewild.nl

Ledenadministratie:

R.A.N. van Heek
Cuneraweg 424
3911 RW Rhenen
tel: 0318-553958
E-mail: heek@planet.nl

Webshop: www.reewild.nl

Slijpplaatjes:

G.J.M. Koenderink, Lhee 96,
7991 PK Dwingeloo. tel: 0521-597356

Coördinator keurmeesters:

J. Schoonderbeek, Meidoornstraat 16,
7497 MG Bentelo. tel: 0547-292228

Vormgeving:

Graphic Promotions, Leusden.

Druk:

PlantijnCasparie Utrecht.

Lithografie:

Van Zijl prepress, Utrecht.

Contributie: € 30 per jaar.

Bankrelatie:

ABN - AMRO Bank rek.nummer 49.70.37.440
t.n.v. Vereniging "Het Reewild" te Rhenen.

'Capreolus' is het onafhankelijke orgaan van de Vereniging Het Reewild. De weergegeven meningen komen niet noodzakelijkerwijs overeen met die van het bestuur. De redactie behoudt zich het recht voor, elke reactie te korten of te redigeren.

Copy voor 'Capreolus' voor: nr. 48: 1 oktober 2005.

zenden aan redactie van Capreolus:
Rijksstraatweg 46, 3631 AD Nieuwersluis
djb.groen-grijs@planet.nl

Foto voorpagina: J. Huttinga

Overname van artikelen is toegestaan
mits de bron wordt vermeld.

Geen reeënbeheer zonder vrijwilligers

Het gesprek dat ik had met mensen van de Vereniging Het Reewild in de provincie Utrecht maakte voor mij weer eens duidelijk dat de wereld niet draait zonder vrijwilligers. Het faunabeheer al helemaal niet. Zonder de inzet van alle vrijwilligers ontaardt het beheer in 'gods water over gods akker' laten lopen. Geen verantwoordelijkheid en dus geen actie. Dat daarvan het dier altijd de dupe is, hoeft geen betoog. Al die mensen, niet alleen in Utrecht maar door heel Nederland zouden gehonoreerd moeten worden voor hun inzet en bijdrage tot het krijgen van een gezonde en evenwichtige reeënpopulatie. Zo werkt het jammer genoeg niet. Faunabeheer (jacht) is voor 98% een vrijwillige uitoefening van zelf gestelde en wettelijk opgelegde taken. Vrijwilligheid betekent dat er geen geldelijke honorering tegenover staat. Dat is in de praktijk ook zo. Nee, het is andersom, de vrijwilligers brengen zelf het geld mee. Ze betalen voor de uitoefening van de faunabeheertaken, verplicht of vrijwillig. Te zot voor woorden eigenlijk. Maar ja zolang een terreineigenaar nog steeds geld kan vragen voor het afschot van hoefdieren (jagen) zal daarin geen verandering komen. De meeste terreineigenaren vragen zelfs buiten proportioneel veel geld. Markt conform heet dat tegenwoordig. En in het spel van vraag en aanbod wint, bij grote schaarste, altijd de hoogste bieder.

Foto: B. v. Dongen

Gelukkig maar dat ondanks het vele geld dat meegebracht wordt, de effectieve invulling van het beheer van reeën, wild en andere grote hoefdieren geheel op vrijwillige basis gebeurt, belangeloos. Er is wel een belang, alleen geen geldelijk belang. Er wordt geen cent aan verdiend. Het belang is de natuur en de daarin levende dieren. Het belang is vooral er voor te zorgen dat het met het welzijn van die dieren goed zit. Het belang is ook buiten zijn en het belang is ook genieten van wat je op vrijwillige basis doet.

Waardering zouden de faunabeheer-vrijwilligers moeten krijgen, niet alleen in eigen omgeving maar veel breder, landelijk zou ik zeggen. Op het land en in de steden. In elke gemeente staat het vrijwilligers werk hoog op de agenda. In de zorg, bij de bibliotheek, langs de sportvelden, voor de Zonnebloem,

overal zijn vrijwilligers die zich ongelooflijk inzetten. Voor dat soort vrijwilligerswerk is grote waardering en die wordt ook uitgesproken. Bijvoorbeeld door de verkiezing van "vrijwilliger van het jaar" in de vele gemeenten. Waardering voor vrijwilligers die keihard nodig is, anders draait onze wereld niet. Het is zo jammer dat het vrijwilligerswerk in het faunabeheer niet onderkend wordt, weggehoond wordt als jagers eigenbelang, weggehoond wordt door linkse politiek en milieubewegingen. Zonder de initiatieven van bijvoorbeeld de vrijwilligers in Utrecht zouden de gewonde reeën langs de Utrechtse wegen een langdurige en verschrikkelijke dood sterven. Fijn dat er vrijwilligers zijn en de Vereniging Het Reewild bestaat.

Donald Buijtdorp

Reeën in de polders. De draagkracht neemt toe, maar de eenheid natuur neemt af.

Door Donald Buijtenorp

"De draagkracht voor reeën in de polders is meer dan uitstekend en hij neemt nog toe ook. Je zou zeggen dat is mooi voor het reewild. Vitale populaties, grotere aantallen en een betere zichtbaarheid voor het publiek. In theorie klopt dat wel, maar hier bij ons in de Flevopolders werkt het ietsje anders. De draagkracht neemt dan wel toe, maar de eenheid natuur daarentegen neemt behoorlijk af. Het is altijd al zo geweest, de mens pakt het ree zijn leefgebied af. Het aantal inwoners in de polders stijgt fors. Almere staat nu al in de top 10 van grootste Nederlandse steden. Gemeenten als Lelystad, Emmeloord, Dronten en Zeewolde hebben expansiedrift. Ze stimuleren industriële vestigingen, meer bedrijfsleven dus meer arbeidskrachten en zo meer inwoners en zo dus meer geld uit Den Haag en hogere inkomsten uit lokale belastingen. Die drift betekent ook meer straten, meer asfalt, meer huizen en grotere gebieden voor recreatie. Want dat zul je als gemeente je nieuwe bewoners moeten bieden. Ruimte om te recreëren, ruimte voor de gezinnen om de buitenlucht in te kunnen. Naast de economische voordelen kleven aan de expansiedrift van de gemeenten ook nadelen. Elke m² voor bouw, infrastructuur en recreatie wordt gepikt van het leefgebied van het ree. Dat is niet aardig, maar we doen het toch. Onze voorjaarsstand van reeën is op het ogenblik 2.200 exemplaren en door de genoemde toename van de burgerij en alles wat daarmee gepaard gaat, zal het aantal geleidelijk teruglopen naar 1.500 exemplaren."

Foto: A. v. Ommeren

Het totale aantal reeën in de polders zal teruglopen. De dichtheden zullen gelijk blijven of toenemen in de overgebleven gebieden met een hogere draagkracht. Dit is de mening van Evert Menkveld, hoofd Faunabeheer van de Stichting Faunabeheer Flevopolders met wie Capreolus onlangs een gesprek had.

Faunabeheer op 90.000 ha

"Wij zijn, denk ik, de grootste WBE van Nederland. We zijn jachthouder op en verantwoordelijk voor de schadebestrijding en het populatiebeheer op bijna 90.000 ha terrein. Terreinen van particulieren, Domeinen, gemeenten, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en het Flevolandschap. Groter zullen we niet worden, eerder krimpen we in. Gewoon omdat we in de komende jaren

minder hectaren zullen beheren. Domeinen namelijk geeft elke boer de mogelijkheid haar pachtgronden in bezit te krijgen. En of de boer zijn verworven eigendom dan nog aan de Stichting wil verhuren, is maar de vraag. Ze kunnen de jacht zelf houden of verhuren aan derden. Verhuren aan de Stichting heeft geen echte toegevoegde waarde voor een boer. Wat moet die man met jachttoezicht en professioneel faunabeheer door een BOA? Zo reëel moet je zijn. Voor het geld gaat de boer niet naar de Stichting, voor een snellere schadeafhandeling evenmin".

"Negen man heeft de Stichting in dienst. Negen mannen in de buitendienst en 1 vrouw op kantoor. De 'buitendienst' zijn allemaal BOA's. Zij zijn belast met de gebruikelijke groene wetten. Van het ouderwetse, echte jachttoezicht komt niet zoveel meer, die tijd is wel voorbij.

In 1981 toen het wildbeheer nog viel onder de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders werd al het plan opgevat het jachttoezicht (zo heette dat toen) te privatiseren. Hoe? Nog geen idee. Een breed gekozen werkgroep heeft dat allemaal uitgedokterd en panklaar voorbereid zodat in 1984 de Stichting kon worden opgericht. De werkzaamheden, huur en wederhuur van jachtrechten met professioneel jachttoezicht, handhaving en faunabeheer zijn gestart in de N.O. Polder. In 1992 werden de jachttopzichters van de Rijksdienst in de

Foto: J. v. d. Linden

zuidelijke en oostelijke Flevopolder ingelijfd bij de stichting. De jachtrechten op terreinen werden ingebracht. Het grootste particulier georganiseerde jachtbedrijf, noem het voor het gemak de grootste WBE, was een feit'.

Gegevens verzamelen

"Van meet af aan leek het ons verstandig aan gegevensverwerking te doen. Een soort voorzienige blik. Nu zijn we blij dat we het gedaan hebben. Vroeger vroeg niemand wat, je hoorde geen burger en geen overheid. Dat is nu wel anders. De jachtopzichter en de jagers kenden hun gebieden als hun broekzak en wisten wat er liep, hoeveel en waarom. En d'r werd keurig gejaagd. De jacht veranderde niet in de eerste jaren. Nee, het terrein veranderde, waar riet was zaten reeën, waar riet was zaten massa's fazanten. Ganzen, eenden, smienten alles vloog er rond en in gigantische aantallen. We telden alles, dat deden we als rijksdienst mensen ook al, noteerden dat in schriftjes en handige boekjes en toen de PC meer en meer in zwang kwam, deden we dat daarin. Zelfs de hazen telden we, dat deden we 's nachts met de lichtbak, veld na veld na veld.

Kleinwild wordt allang niet meer geteld. De fazanten zijn op en de hazenstand is geminimaliseerd. En dat komt niet door de jacht. Met het verdwijnen van het riet en de voortschrijdende ontginning, het omtoveren van ruwe landbouwgronden tot strakke monoculturen is danig geknabbeld aan een gezonde habitat voor die beesten. De mens heeft gewonnen, het dier verloren. Met het ree moeten we daar natuurlijk ook voor uitkijken. Ik zei het al. Waar asfalt ligt wil een ree niet zijn en kale industrieterreinen vallen nou niet onder de categorie goede draagkracht voor reeën".

Verkeer en recreatiedruk baart ons zorgen

"We monitoren dus daadwerkelijk alles, echt alles wat we zien. Elke dag schrijven de fauna-beheerders op wat ze zien. Ze tellen dus het jaar rond. Wat ze zien, gaat de computer in. De zichtbare reeën, sprongvormingen in de winter, aantallen kalveren en spijtig genoeg de omgekomen dieren door het verkeer. Dat laatste baart ons wel de meeste zorgen. Het aantal verkeersslachtoffers moet drastisch terug. Landelijk is het percentage slachtoffers door verkeer ca. 10 %, bij mij in de polders is dat 15 %. Dat moet minder! We hebben er al veel aan gedaan. En we doen er nu heel veel aan

Foto: J. Huttinga

en gaan er in de toekomst nog meer aan doen. Tien jaar geleden telden wij 389 stuks valwild, erbarmelijk omgekomen na een botsing met een auto. Afgelopen jaar telden we 289 stuks. Toch honderd stuks minder, maar nog steeds 289 teveel".

"Langs de Slingerweg door het Hulkesteinsebos bij Zeewolde, werden in de afgelopen jaren gemiddeld 16 dieren per jaar kapot gereden. Met de aanleg van die weg waren al de bekende wildspiegels geplaatst. Kennelijk werken die door de gewinning niet goed. In samenwerking met de Oostenrijkse fabrikant van draaibare wildreflectoren (Itek Kaltenhauser OEG) en de wegbeheerder, hebben wij over een lengte van 2 kilometer aan weerszijde van de weg die Itek wildspiegels geplaatst.

Met als resultaat slechts één enkele aanrijding. Van 16 dieren naar 1, dat zet zoden aan de dijk. Zoals gebruikelijk in Nederland is het een proef.

We zetten de proef door om te kijken of bij dit soort spiegels op termijn ook een gewinning optreedt en daardoor het aantal aanrijdingen weer zal toenemen. De proef wordt zelfs uitgebreid. Met medewerking van de wegbeheerder kunnen we het traject aan de Gooiseweg uitrusten met deze wildspiegels. We zijn hoopvol gestemd het probleem verkeersslachtoffers in de komende 10 jaar naar een beheersbaar percentage te krijgen. Uitbannen zal niet lukken, maar naar een percentage gaan van ruim onder de 10% zal ons met de medewerking van alle andere partijen wel lukken".

Visie wordt beloofd

"Wij zijn achteraf zo blij dat we onszelf de verplichting tot monitoren en registreren hebben opgelegd. Daar plukken wij nu de vruchten van. Ettelijke rechtszaken hebben wij al gewonnen, simpel vanwege het feit dat wij over keiharde gegevens beschikken, dus data weten op te hoesten. Telkenmale ontbreekt het onze tegenstanders aan betrouwbaar cijfermateriaal. Ze kletsen maar wat en proberen de rechter op emotionele gronden voor zich te winnen. Cijfers zijn feiten en dat is dus waar.

In zuidelijk Flevoland registreren we de aantallen, geslachtsverhouding, aantal kalveren, tijd en plaats van afschot, gewichten, schade aan gewassen, valwild, etc., nu al over een periode van 13 jaar, in de NO polder komen daar nog eens 8 jaar bij. We hebben veel cijfermateriaal.

Achter veel zaken weten we nu wel de vinger te krijgen. De invloed van de beheerjacht is bekend en tevredenstellend. We weten nog een heleboel niet. We hopen in de nabije toekomst meer inzicht te krijgen in de gevolgen voor het reewild door recreatie. Honden, paarden, nachtdroppings in de bossen van de Flevopolders hebben zeker hun invloed. Maar wat precies en hoe zwaar uitbreiding van recreatie drukt op het welzijn van het ree, ik weet het nog niet.

We laten gedegen statische programma's los op onze bestaande data. Voorspellingen zijn te maken en bewijsvoering is aan te dragen. Zo hebben we bewezen dat na en tijdens een groot recreatief evenement en bij 'mooi weer weekenden' het percentage valwild stijgt. We hebben dus bewezen dat recreatiedruk wel degelijk invloed heeft op het welzijn van reeën populaties".

Toekomst

"Die ziet er niet negatief uit. Tuurlijk door eerder genoemde redenen zal de Stichting aan importantie inboeten. We worden jachthouder op minder hectares. Er komen meer partijen in de WBE; dat is uitstekend maar maakt het bestuurlijk niet gemakkelijker. Het werken met de provincie, ons FBE-bestuur en grote terreineigenaren verloopt voorspoedig. Er is overleg, we kennen elkaars problemen, wensen en eisen en daar wordt dan ook rekening mee gehouden. Een adequaat reewildbeheer zonder de invloed van grote terreineigenaren is niet denkbaar. Ja, en verder moeten we ons verlaten op de ontwikkelingen in de provincie, de kracht en flexibiliteit van de natuur en de seizoenen en het aanpassingsvermogen van het reewild. En laat ik daar duidelijk over zijn, die blijft mij verbazen".

Foto: B. v. Dongen

Uw specialist in:

- landschappelijke afrasteringen
- kleinwild- c.q. dassentunnels en grofwildtunnels
- inrichting van begrazingsprojecten
- wildroosters en veeroosters
- industriële en paneel hekwerken
- rasterplannen en bestekken
- verkoop van afrasteringsmateriaal, wildreflectoren, DUFTZAUN & KITZRETTUNG (HAGOPUR)

Webshop

reewild.nl

Fantastische artikelen zijn te koop via de webshop van

Vereniging Het Reewild.

Zoals het boekje "Waar leven reeën" van Joop Pontsma (€ 12,50).

Maar ook video's, DVD's, wenskaarten, stropdassen en een hoed insigne.

Log in op www.reewild.nl en ga naar de webshop.

Wildfotografie Andy van Ommeren

- Edelwild
- Damwild
- Kleinwild
- Zwartwild
- Reewild
- Moeflons

Expositie in Natuurcentrum Veluwe
Groot Ginkelseweg 2
6718 SL Ede

Businesspark Stein 301
6181 MC Stein-Elsloo

Tel. 046 - 436 05 34
Fax 046 - 436 05 35

Beste Redactie,

Langs deze weg reageer ik op het artikel over draagkrachtmodellen en de logistische groeicurve in Capreolus nr. 46. Allereerst moet ik zeggen dat ik het artikel met veel plezier heb gelezen en bijzonder interessant vond.

Alleen wil ik mijn commentaar geven bij het gebruik van een lineaire regressie voor het bepalen van de relatie tussen het aantal dieren en de netto aanwas per dier per jaar (PCR genoemd door de heer Rik Schoon). Vanuit het wetenschappelijk onderzoek van de laatste decennia weten we dat voor heel wat dieren, waaronder reeën, deze relatie eerder een machtsfunctie dan een lineaire functie is (zie o.a. Gaillard J.M. 1998).

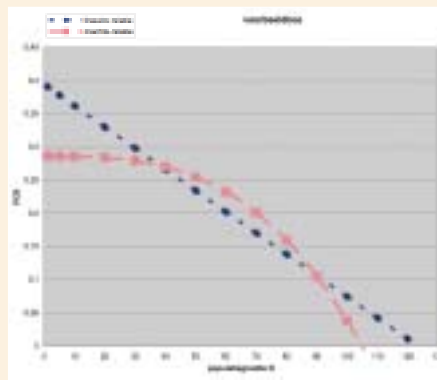
**PCR = Per Capita Ratio
of wel de aanwas per dier bij
een bepaalde populatiegrootte**

Wat houdt dit in?

Wanneer we de redenering volgen die in het artikel gebruikt wordt, komt de maximale netto aanwas per dier enkel voor bij extreem lage densiteiten. Voor het ree ligt deze maximale netto groei (r^{max}) ergens rond 0.37, met andere woorden een netto aanwas van 37% per jaar. Op 100 reeën is dit een netto groei van 37 dieren. Wanneer de relatie tussen de netto aanwas per dier en de populatiegrootte lineair zou zijn, daalt de PCR zodra de densiteit aan reeën een beetje toeneemt. En dit steeds in dezelfde mate. Een stijging van de populatie met 10 dieren bij een lage densiteit, bijvoorbeeld van 15 naar 25 dieren in het Voorbeeldbos van Rik Schoon, zou dan hetzelfde effect hebben op de PCR als een densiteitstijging in de buurt van de maximale draagkracht (van 90 naar 100 dieren in het Voorbeeldbos).

De realiteit leert ons echter dat dit niet klopt; of er nu heel weinig, weinig of matig, dan wel veel reeën in een bos lopen, de netto aanwas per kop blijft voor al deze densiteiten tamelijk constant. Het aantal kalveren per geit is hoog, de overlevingskans van de kalveren is relatief hoog en de meeste dieren zijn in een relatief goede gezondheid (ze hebben een goede niervetindex en weinig parasitering). Echter, bij een verdere toename in densiteit, bij reeds hoge densiteiten

(= in de buurt van de maximale draagkracht van het gebied) zien we grote veranderingen optreden. Verschillende geiten hebben geen of slechts één jong, de gewichten van de kalveren nemen af en er treedt, eerst bij de kalveren en later ook bij de volwassen dieren, meer sterfte op. Hierdoor neemt de netto aanwas per dier in de populatie (PCR) zeer sterk af op een korte periode. Deze relatie tussen netto aanwas per kop en het aantal dieren in een populatie wordt bijgevolg beter weergegeven door een machtsfunctie zoals voor het Voorbeeldbos aangegeven in het paars op de figuur. Een toename van 10 naar 30 dieren heeft bijna geen effect op de netto aanwas per kop, de toename van 90 naar 100 geeft echter aanleiding tot een sterke daling in de PCR.

Heeft dit alles nu een gevolg voor de berekeningen van de draagkracht en het afschot in het Voorbeeldbos? Als we vertrekken van de data van het Voorbeeldbos van de laatste jaren en hiervoor een machtsfunctie gebruiken

in plaats van een lineaire functie, dan komen we effectief op andere resultaten uit. Zo is de maximale netto aanwas lager, namelijk 0,28 in plaats van 0,39. Een maximale r van 0,39 zou tamelijk extreem zijn voor reeën, in vergelijking tot de huidige wetenschappelijke kennis. Anderzijds is 0,28 laag tot zeer laag. Hierover een zinvolle uitspraak doen is in feite onmogelijk zonder een betere kennis van de terreintoestand van het Voorbeeldbos. Ook de maximale draagkracht zou iets lager zijn wanneer gebruik wordt gemaakt van een machtsfunctie in plaats van een lineaire functie.

Het belangrijkste is dat men dient te beseffen dat het hier gaat over een modelmatige benadering van de realiteit, waarbij de leeftijdsverdeling en de geslachtsverhoudingen binnen de populatie – toch wel twee belangrijke parameters – niet in rekening gebracht worden. De modellen kunnen en zijn zeer nuttig om processen die plaatsvinden binnen een reewildpopulatie beter te begrijpen. Het model moet dan wel zo realistisch mogelijke basisveronderstellingen hanteren. Hiervoor is bij reeën het gebruik van een machtsfunctie dus te verkiezen boven het gebruik van de lineaire relatie tussen netto aanwas per kop en het aantal dieren in de populatie.

Dr.ir. Jim Casaer
Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Geraardsbergen, België

Noot van de redactie

Het is bekend dat de relatie tussen aanwas en dichtheid bij de grotere diersoorten veelal niet exact lineair verloopt maar in meer of mindere mate pas begint te reageren als de populatie de draagkracht nadert. In dit geval is toch voor een lineaire relatie gekozen omdat deze lijn bij de mij bekende bejaagde populaties in Nederland dermate weinig afwijkt van een niet-lineaire vergelijking dat het in de praktijk niet uitmaakt welke van de twee regressielijnen je gebruikt. In dat geval is voor de beheerder een lineaire regressielijn vanwege zijn eenvoud veruit te verkiezen boven een niet-lineaire vergelijking. Maar, het zij gezegd, Jim Casaer heeft gelijk en als wetenschappelijk onderzoeker mag je dit verschijnsel inderdaad niet verwaarlozen. Voor de beheerder echter volstaat het gebruik van de lineaire vergelijking.

RS

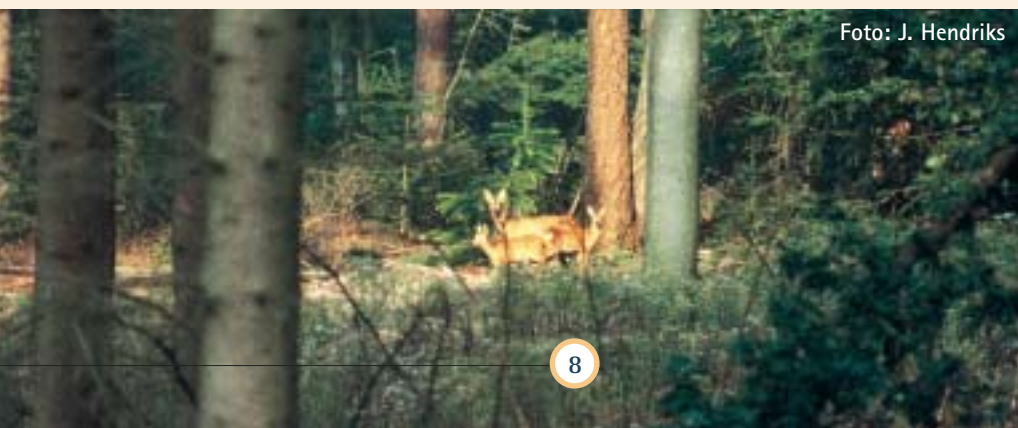

Foto: J. Hendriks

Valwildproject in de provincie Utrecht

Door Donald Buijtenorp

Wat doe je met meer dan 200 meldingen van aanrijdingen met reeën in de provincie Utrecht? Wie behandelt die meldingen, wie neemt actie, wie registreert en houdt de databank bij? Vroeger deed, in de provincie Utrecht, de veldpolitie dat. Toen alle andere provincies de 'vliegende brigades', zo werd de veldpolitie ook wel genoemd, al lang hadden opgedoekt, functioneerde die in Utrecht nog wel. Theo van der Horst, medewerker van "de brigade", had daar een initiërende en coördinerende rol. Meldingen van aanrijdingen gingen via de meldkamer en die sluisde het meteen door naar de veldpolitie die actie ondernam. Ze namen zelf actie of ze schakelden een bevriende jachtopziener in. Gewoon een bekende, een professional, die dichterbij woonde. Tijdens het bestaan van de veldpolitie was er altijd een goed contact geweest met de Vereniging Het Reewild. De vereniging initieerde de registratie van valwild. Ook de aantallen doodgereden dieren leverden belangrijk cijfermateriaal op.

Net zoals in het bedrijfsleven sloeg ook bij de politie de bezuiniging en reorganisatie toe. Veldpolitie werd opgedoekt en de medewerkers moesten naar de politiemilieudienst. De manuren die de politie besteedde aan meldingen van aangereden reeën, meer dan 200 uur, moesten ergens anders aan worden besteed. Aldus ontstond een schrijnende situatie. Niets werd er meer gecoördineerd. Als een boswachter/BOA toevallig iets hoorde of tegenkwam dan werd er nog wel actie ondernomen. Maar verder niets.

De burgerij begon te morren. Er verschenen artikelen in de plaatselijke kranten, maar ook in regionale en landelijke bladen. Stevige koppen in de krant, tumult. Als een automobilist nu een ree aanrijdt, waar kan hij dan terecht? "Geen idee, nou dan maar de dierenambulance bellen." Dat bleek niet zo'n gelukkige keuze. Een gewond ree in de ambulance? "En waar moet de ambulance dan weer met het gewonde ree naar toe?"

Nou dat was een gedoe op de Utrechtse Heuvelrug? Weer stukken in de krant. Het leek wel een soap over natuurbeheer met het ree als ongewild gastacteur.

Onderweg naar morgen

Er moest wat gebeuren, niet morgen maar nu! De Vereniging Het Reewild nam het initiatief het probleem van het valwild op te lossen. Er werd een plan bedacht, uniek maar toch simpel. Elke provincie zou het moeten doen. De belanghebbende partijen zijn bij elkaar gebracht. En dat zijn: de Vereniging Het Reewild, de KNJV, Politie, FBE en wegbeheerders, grote terreineigenaren en de vertegenwoordiger van het particulier grondbezit. Vereniging Het Reewild heeft met de geweldige steun van de KNJV een plan gemaakt. Een plan dat juridisch goed in elkaar zat, haalbaar was, gedragen werd door terreineigenaren en wegbeheerders en 'last but not least' een stevig maatschappelijk draagvlak had. "Met dieren word niet gesold, bij uitzichtloos lijden dient ogenblikkelijk te worden ingegrepen".

Wat waren nu de problemen? De politie hield er mee op, 200 uur voor piketdiensten van de meldkamer moest worden overgenomen door een vrijwillige organisatie. Dat betekende een 24 uur bemanning aan een telefoon, arbeidstijd voor registratie en arbeidstijd voor actie. Wie vind je daarvoor en wie is bereid op vrijwillige basis de arbeid te verzetten bij

nacht en ontij? Het lastigste probleem was wel het juridische aspect. Hoe krijg je het juridisch gedekt dat een man of vrouw gewonde reeën mag opsporen op gronden, zonder toestemming van de grondgebruiker of eigenaar?

De Vereniging Het Reewild heeft heel bewust met alle partijen en belanghebbenden om de tafel gezeten en de plannen doorgesproken. Juridisch hebben de KNJV en FBE het plan dichtgetimmerd. Met een door vele instanties gedragen verhaal is de vereniging via de koninklijke weg naar de provincie gegaan, want alleen daar kan de beslissing vallen. En die is ook gevallen. Op 28 juni j.l. heeft de gedeputeerde staten van Utrecht een besluit genomen tot de aanwijzing van personen die gewonde reeën op mogen sporen op gronden zonder toestemming van grondgebruiker of eigenaar. Personen zorgvuldig uitgezocht, allen hebben zij een opsporingsbevoegdheid (als politieagent of BOA), allen hebben jarenlange ervaring met reewildbeheer. Allen zijn dus maatschappelijk geaccepteerde professionals.

Foto: J. Hendriks

Vereniging Het Reewild tracht het aantal op de Heuvelrug doodgereden reeën 'Verplaatst hekken en breng sn

Valwild. Het is in jachtkringen de term voor wild dat verongelukt in het verkeer. Alleen al op de Utrechtse Heuvelrug komen per jaar 120 tot 160 reeën in het verkeer aan hun einde. Van kleinwild als konijnen zijn geen cijfers voorhanden. Hoe kan dit aantal verlaagd worden?

>DOORN

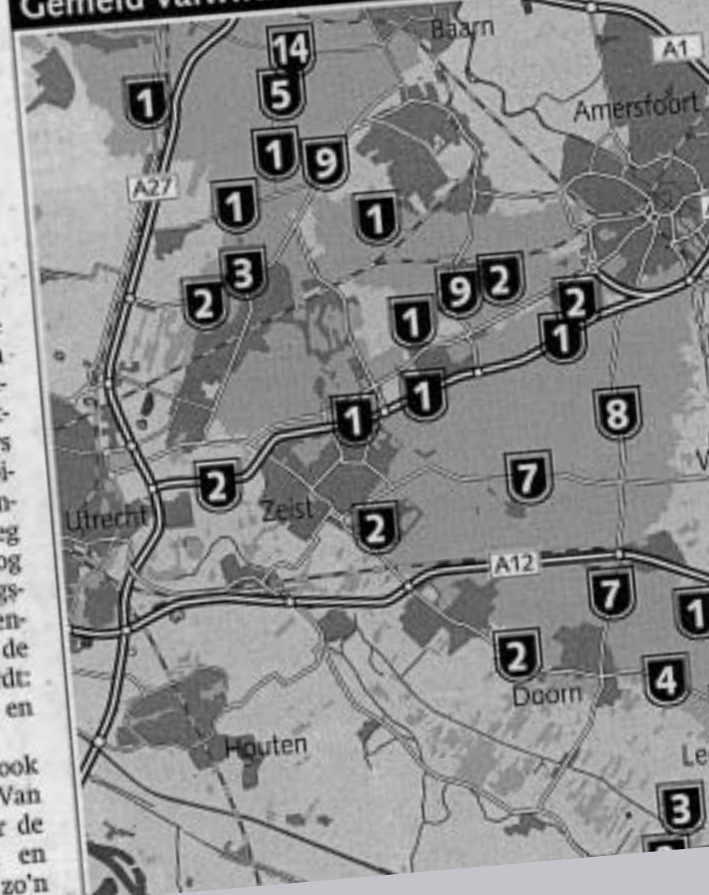
Het verdient op de Utrechtse Heuvelrug aanbeveling hekken waar mogelijk verder van de weg te zetten. Naar de weg gejaagde en over het hek springende reeën hebben dan een bredere strook om zich te redden. Hierdoor zullen ze minder snel op de weg belanden, waardoor de kans op een aanrijding daalt.

Hiermee komt de vereniging Het Reewild, die zich inzet voor het behoud van deze hertensoort. Van september 2003 tot september 2004 kwamen op de Utrechtse Heuvelrug 143 reeën om het leven door een aanrijding.

dezelfde vereniging. Behalve het verplaatsen van hekken langs wegen adviseert Het Reewild snelheidsremmende maatregelen. „Het maakt immers nogal wat uit of je als automobilist zestig of tachtig rijdt, wanneer een ree of konijn de weg op loopt,” zegt Spaargaren. Nog een aanbeveling: signaleringsborden, gekoppeld aan een sensor die registreert of reeën de weg naderen. Van de Waerd: „Op de Veluwe heb je dat en het voldoet prima.”

Een stuk duurder, maar ook zeer effectief: een ecoduct. Van de Waerd bepleit dit voor de A12, tussen Maarsbergen en Veenendaal, waar jaarlijks zo'n

Gemeld valwild

Regelmatig is er wel een melding van een aanrijding. Ook de aanrijdingen met vossen en dassen worden gemeld, het blijft echt niet beperkt tot meldingen van gewonde of dode reeën op de weg.

's Avonds 22.35 uur is de meldkamer in Nieuwegein aan de lijn. Aanrijding. Er wordt contact gezocht met de benadeelde. De man ter plaatse kan het dier niet vinden. Weer navragen. Door de terreinkennis van de man ter plekke is het dier toch gevonden, alleen heel ergens anders. Volgende ochtend 07.00 uur een melding uit Woudenberg, daar is Pater zelf maar heengegaan. Een doodgereden vos. 09.30 uur de politie uit Soest. "Wat doen we met een doodgereden vos?" Gooi maar als biomassa in het bos, antwoordt Pater. 11.10 een melding van een ree op de A1 bij Hooglanderveen en om 11.45 de melding dat er een zieke ree bij iemand in de tuin staat. Opgehaald, in de auto gestopt en terug in het bos gebracht. Jammer het dier moest toch worden afgemaakt.

Wat voorheen door de meldkamer van de politie werd gedaan is nu in handen van Kors Pater, jachtopziener van het particuliere landgoed Maarsbergen. Hij heeft 24-uur per dag piketdienst. De meldingen komen op zijn mobiele nummer binnen, via de politie, brandweer, wegbeheerders, particulieren en dierenambulance. Tijdens de vakantie en vrije dagen staat het nummer doorgeschakeld naar andere

bevoegde personen. Hij coördineert, voert overleg, administreert (alle gegevens van een melding worden ingevoerd in het Bedrijfs Proces Systeem van de politie) en is het bij hem zelf in de buurt, dan gaat hij er op af. Wordt er een aanrijding in Soest gemeld of bij Tienhoven dan zoekt Kors Pater contact met de dichtbij wonende, door de provincie aangewezen persoon. Één uit de lijst. Pater zelf rijdt zeker niet naar Tienhoven.

n terug te brengen

veiligheid terug'

de FEITEN

- Vijf tot tien procent van de naar schatting 50.000 reeën in Nederland verongelukt door een aanrijding met een auto.
- De piek in het aantal verkeersslachtoffers ligt elk jaar in juni en juli. Het gaat dan meestal om jonge bokken die aan het begin van hun tweede levensjaar worden verstoten. Ze gaan zwerfen om een eigen leefgebied te zoeken.
- Per dag zijn er twee risicovolle momenten: de ochtend- en avondschemering. De reeën zijn dan het actiefst.
- Resten van een zak friet of boterhammen in de berm leiden tot verkeersslachtoffers. Kraaien komen erop af, worden aangeregen, waardoor buizerds gelokt worden die ook weer de kans lopen door een auto geraakt te worden.
- Strooizout leidt tot aanrijdingen: reeën likken het op en letten niet op het verkeer. Een na-

Foto: J. Huttinga

Meer reeën in Utrecht dan alleen op het Nationale Park de Utrechtse Heuvelrug

Het is natuurlijk niet zo, maar het leek wel of men er van uitging dat reeën alleen op de Utrechtse Heuvelrug woonden. Daarbuiten was gras en polder en dat is voor de eenden en hazen. Onzin natuurlijk. Reeën wonen ook op de Vlasakkers bij Soest, bij Drakenstein in Lage Vuursche, rond Zeist, achter Breukelen en in de dichte dekkingen en rustige gebieden langs de Rijn. Door de hele provincie Utrecht dus. Vandaar dat de lijst van personen die gewonde reeën mogen 'opsporen' (zo heet dat technisch nu eenmaal) provincie dekkend is. 27 mannen van IJsselstijn tot Amerongen en van Wijk bij Duurstede tot de Eempolder.

Houdt iedereen zich aan de regels, dan scheelt dat de helft aan dode reeën

In Utrecht worden gemiddeld meer dan 200 reeën door het verkeer geslachtofferd. Het kunnen er 220 zijn, maar net zo goed 280. We kennen alleen de reeën die gemeld worden, wat in de kofferbak verdwijnt blijft ongewis.

"Nu is het een paar uurtjes rustig en tijdens het interview is gelukkig geen melding binnengekomen".

Zorg

Het hele systeem is gebaseerd op professioneel werk, vrijwillig weliswaar maar zeker niet vrijblijvend. Is er een melding, dan wordt ook actie ondernomen en wel direct. Vinden we het ree, dan wordt het ontweid en is het nog geschikt voor consumptie dan gaat het voorzien van een loodje door naar de poelier. Stuk gereden dieren gaan als biomassa terug de natuur in. Nazoeken met honden doen wij niet. Verder dan 100 meter gaan we het terrein niet in. Moeten we toch verder dan wordt contact gezocht met de jachthouder en die moet het vandaar dan maar overnemen. De aangewezen groep doet dus de eerste lijn zorg. Behandeling en nazorg zijn voor de jachthouder en/of terreineigenaar.

Ongeveer 10 % van de voorjaarstand van Utrecht vindt dus op een kommervolle manier de dood. Tellingen en berekeningen geven voor Utrecht een voorjaarsstand aan van 2.800 stuks. 10% valwild mag dan wel als een geaccepteerd percentage worden gezien. Maar Marian Spaargaren, secretaris Vereniging Het Reewild voor Utrecht, Noord en Zuid-Holland, en Kors Pater denken daar echt anders over. "Het zijn wel 280 reeën die op jammerlijke wijze omkomen en als we dat percentage kunnen terugdringen zou dat heel mooi zijn". We initiëren dan ook preventieve maatregelen en we proberen met man en macht het publiek te doordringen dat wanneer je je aan de regels houdt in het buitengebied het valwild misschien wel met de helft zal worden teruggedrongen. Jakkende honden zijn funest. Bijvoorbeeld, de Utrechtse Heuvelrug is dan wel 6000 ha groot, maar volledig versnipperd. Het barst van de auto-wegen die er doorheen lopen en nog veel meer officiële fiets- en wandelpaden. De Heuvelrug is langgerekt maar weinig breed. Een ree doet het niet, maar bij wijze van spreken, start een ree zijn angstige vlucht aan de zuidkant dan is hij al na 3 kilometer, en misschien wel 10 wegen gepasseerd zijnde, aan de noordkant gekomen waar hem of haar de A12 wacht. De initiatieven die Vereniging Het Reewild neemt hebben dan ook betrekking op verkeersremmende maatregelen, ontrastering van het Nationale Park de Utrechtse Heuvelrug, bosvormingsprojecten en handhaving van verboden. Een initiatief dat navolging verdient.

Voor u gelezen

Door Jan M. Smit

Wild und Hund 6/2005

Gehoorbeschermers

Wolfram Osgyan onderzoekt drie elektronische gehoorbeschermers. De beschermers moeten aangenaam zitten, ze zijn ook bedoeld om op jacht op te zetten. De werking zou tegenstrijdig moeten zijn en dat is moeilijk: de eerste knal van de buks moet gedempt worden, zachtere geluiden en de kogelslag moeten weer wel doorkomen of moeten soms zelfs versterkt worden. De apparaten zijn vrij zwaar, tot over de 400 gram. Dat wordt wat zweterig als je op een warme zomeravond op de bok zit! De voeding is op batterijen, de werkingsduur is honderden uren. Vrij kostbaar, ongeveer 300 tot 400 euro. Ideaal voor jagers die veel schieten (op drijfjachten, eenden-, duiventrek, varkens) en voor instructeurs.

Wild und Hund 12/05

Wat is er volgens Andreas David waar of niet waar over mogelijke degeneratie, inteelt of vermeende genetische achteruitgang van geïsoleerde dierpopulaties? Bij de beoordeling van de verschijningsvorm van het wild moeten we onderscheid maken tussen het genotype en het fenotype.

Het genotype is het basismateriaal van waaruit de diersoort zich ontwikkeld heeft en die, populair gezegd, de verschijningsvorm van het dier bepaalt, de als zodanig herkenbare soort. Verandering van het genotype kan een enkele keer voortkomen door een plotselinge optredende andere DNA-samenstelling (mutatie) of door een duizenden jaren durend proces waarin steeds kleine veranderingen zinvol zijn gebleken en worden 'aangenomen'. Het fenotype heeft als basis wel het oeroude genetische beeld, maar de verschijningsvorm van het individuele dier wordt beïnvloed door de inwerking en de mogelijkheden van de biotoop, van de leefomgeving. Dik, dun, groot gewei, klein gewei. Bijvoorbeeld een armelijke gewei-opzet kan veroorzaakt zijn door een slechte biotoop. Een matig geweitje kan een volgend jaar echter weer heel goed zijn indien het dier in een andere omgeving gezet zou worden of wanneer het een voedselrijk seizoen is. Door een jaarlijkse verandering van het fenotype mag niet te snel de conclusie 'ongewenste inteelt' getrokken worden! Het fenotype is veel veranderlijker dan het stabiele genotype.

Het begrip 'inteelt' heeft meestal een negatieve klank. Het zou een verslechtering van de eigenschappen inhouden, maar inteelt kan ook naar de 'goede' kant doorslaan. Indien namelijk binnen een beperkte diversiteit aan genetisch materiaal geen 'slechte' eigenschappen zitten, kunnen er door vererving ook geen ongewenste 'inteelt' verschijningen verwacht worden. Hiervan maakt men bijvoorbeeld gebruik bij het fokken van gedomesticeerde dieren.

Duidelijk zal zijn dat het genetisch materiaal van enkele dieren die gezorgd hebben voor alle nakomelingen binnen een gesloten leefomgeving, minder uitgebreid, minder divers zal zijn dan van een populatie waarin een min of meer vrije uitwisseling met soortgenoten uit een andere biotoop mogelijk is. Vooral populaties roodwild zouden volgens sommigen last kunnen hebben van ongewenste inteelt. Deze diergroepen kunnen elkaar soms moeilijk bereiken door gerasterde wegen, bebouwingen en het in cultuur brengen van grote gebieden. Veel op zichzelf staande concentraties dieren tonen echter geen duidelijke tekenen van een genetische verslechtering, hoewel men wel genetische verschillen heeft kunnen aantonen tussen populaties aan beide kanten van het toenmalige met rasters afgebakende 'ijzeren gordijn' en in andere op zichzelf aangewezen bestanden van het Duitse roodwild. De meeste diersoorten zijn overigens genetisch zeer stabiel, zoals het ree. Ook de steenbok. In de Alpen heeft men een nieuwe populatie steenbokken laten ontstaan uit slechts drie exemplaren uit een wildpark, waarbij nadien geen enkel teken van negatieve inteelt is waargenomen. En zo zijn er meer populaties die het goed doen en die voortgekomen zijn uit slechts enkele exemplaren. *Landelijk: haas en ree op Terschelling, ree op Schouwen, moeflon op de Veluwe. Populaties die niet 'gevoed' konden worden door migratie en toch constateert men geen voor het dier slechte inteelt! - jms*

Conclusie: Negatieve inteelt komt meestal voort uit het toevallig samengaan van verschillende minder goede genen, die vererfd worden en/of elkaar versterken. Zijn er dus geen genen aanwezig die daar aanleiding toe geven, dan behoeft men geen slechte ontwikkeling te verwachten. Het lijkt dan

Davidshert

Foto: J. Hendriks

niet nodig om zo'n stand van 'vers' bloed te voorzien. Men kan met nieuwe dieren de kans lopen dat hiermee juist slechtere genen ingevoerd worden!

Het edelhert, zomer 2005

Teken

Een instructief verhaal van Margriet Montizaan. Mede aan de hand daarvan volgen hier enkele gegevens. Op het ogenblik is 25% van de Nederlandse teken besmet met de borrelia bacterie die Lyme kan veroorzaken. Het is dan ook verstandig, om wanneer iemand in het bos of duin is geweest, goed te kijken of één van de drie ontwikkelingen waarin de teek kan voorkomen: larven, nimfen of volwassen teken, op het lichaam zit. Alle stadia van de teek kunnen met borrelia besmet zijn, de bacterie zit vooral in de maag van de teek. De larven en nimfen zijn verraderlijk, ze zijn erg klein (van eenderde tot bijna één mm) en nauwelijks te zien. Merk je na een wandeling in de natuur of na de jacht een pukkeltje dat ook nog een beetje jeukt, kijk dan goed of er ook een zwart stippeltje op of in zit. Een larve of een nimf kan zich dan hebben 'ingegraven'. Ben je daar binnen een dag bij, dan behoeven de gevolgen niet ernstig te zijn. Ze kunnen overal op het lichaam voorkomen, ze zoeken echt niet alleen harige plaatsen op. Zo zijn ze vaak te vinden onder het horloge (!), op een onderarm, dijbeen, kuit of buik. Verwijderen kan met een pincet, tussen

nagel en vinger, met een abrupt rukje. Verdoven met alcohol of wat dan ook is beter van niet! Draaien met een natte vinger lijkt minder geschikt, je hebt kans dat de eventueel geïnfecteerde maaginhoud van de teek in de bijtwond gemasseerd wordt en je bent dan verder van huis. Let op de huid rond de beet. Wordt dit na een paar dagen een grote rode vlek om het normale jeuken beetplekje, dan is besmetting mogelijk. Soms blijft die vlek afwezig, maar dat wil niet zeggen dat er dan ook geen besmetting is opgetreden. Krijgt iemand na een paar weken last van hoofdpijn, griep, een algemeen niet goed voelen, wees dan alert op Lyme en ga naar de huisarts en wijs hem (haar) op een mogelijke besmetting. Een antibioticakuur behoort tot de mogelijkheden.

Muizen zijn van veel belang als gastheer voor de larven, maar helaas blijkt de muis tevens een belangrijke besmettingsbron voor de larf. Nimfen en volwassen teken zoeken vaak grotere gastheren (vanaf kat en hond tot hertachtigen, runderen en mensen). Hertachtigen (waaronder reeën) zijn echter niet gevoelig voor de borreliabacterie, ze hebben daartegen antistoffen ontwikkeld. Teken kunnen dus niet via deze gastheren besmet worden. In enkele gevallen kunnen hertachtigen zelfs de bacterie in de teek onschadelijk maken. Deze dieren spelen wel een rol bij de tekenvermeerdering en de cyclus van de teek. Toch is het niet nodig om vanuit dat oogpunt extra te reduceren, want de teken vinden andere (gedomesticeerde) prooien als gastheer, tot vogels aan toe!

Wild und Hund 14/2005

Een onverzadigbaar thema: de bronst. De broer van Klaus Demmel (die van de cursus 'fiepen') doet een boekje open over de tactiek

Foto: M. v. d. Belt

die in zijn jachtveld gevolgd wordt. Hij is van mening dat wanneer de verhouding geit/bok ongeveer anderhalf tot twee geiten op één bok is, het fiepen met meer succes kan verlopen. Hij noemt dit op een mooie manier gezegd dat 'de geslachtsverhouding in orde gebracht moet worden'. In de herfst schiet hij alle geitkalveren behalve de hele sterke, geen bokkalveren behalve de hele zwakke en alle geiten zonder kalf of waarvan de kalveren al geschoten zijn. Met het fiepen begint hij vanaf 25 juli, tot ongeveer 1 augustus. Zorg dat de buks klaar ligt en niet nog eens doorgeladen moet worden. Als je fiept wacht dan minstens drie kwartier. Misschien ter plaatse herhalen of anders op een andere locatie, hoe meer mogelijkheden je hebt, hoe meer kans op resultaat. Steeds fiepen vanaf dezelfde hoogzit garandeert weinig succes! De eerste dagen van augustus is het fiepen dubieus, daarna tot 10 augustus zou het weer beter zijn. Beste dagtijden: tot 09.00 uur of vanaf de namiddag tot na zonsondergang. Regen, wind en zeer warme windstille dagen zijn tegenwerkende factoren.

In dezelfde Wild und Hund een vervolgartikel van Andreas David over inteelt (zie hierboven). Hij beschrijft een geval dat binnen een klein reeënbestand zowel de geit als de daarvan afstammende smalreeën beslagen worden niet alleen door de plaatsbok, maar ook door de direct verwante jaarlingen. Een mooi geval van uitgebreide incest dus! Andreas gelooft ook dat het niet bij deze ene waarneming blijft, binnen bepaalde reeëngemeenschappen zou deze onderlinge bevruchting binnen de gezinssprongen vaker plaatsvinden. Zowel Stubbe als Ellenberg stellen namelijk, dat een smalree nooit ver van het territorium van de oorspronkelijke geit een kalf zet, dus zo'n familie zit dicht op elkaar en dat is voor de bok wel gemakkelijk. De jongere dieren zullen ook bij voorkeur in een gebied blijven indien zij daar goed en vertrouwd zijn opgegroeid. Migratie kan, maar hoeft niet plaats te vinden. Ellenberg zegt ook dat

nakomelingen uit één geit vaak in hetzelfde territorium verblijven en één elkaar gedogende 'familie' vormen, waarin 'vreemde' geiten niet zo snel geaccepteerd worden. Zo werkt de familiesprong geiten/smalreeën dus zelf de aan elkaar verwante nakomelingen in de hand, waarbij de territoriale bok de gehele familie 'bedient'. Verwante weinig agressieve jaarlingen worden in zo'n territorium getolereerd en wellicht dat deze ook weer een 'graantje meepikken'.

We moeten er dan ook voor waken om het door de mens als negatief uitgelegde begrip 'inteelt' zonder meer op diergemeenschappen van toepassing te verklaren. We zien immers nooit degeneratieve verschijnselen bij geïsoleerde reeënpopulaties! Ook bij hazen ziet men een dergelijk fenomeen. Indien ze niet verstoord of bejaagd worden, zorgen vele aan elkaar verwante hazen voor nakomelingen zonder dat van ongewenste inteelt gesproken kan worden. Toch geeft Andreas David te kennen dat af en toe 'vreemde inbreng' hem goed lijkt.

Deer, zomer 2005

De *British Deer Society* durft de stelling aan om hertachtigen onder specifieke omstandigheden te doden met hagel. Dat gebeurt in Engeland hier en daar legaal indien hertachtigen met 'normale' kalibers niet te bejagen zijn in verband met schade en dekking. Ook bij aanrijdingen kan een hagelshot soms de beste en snelste dood van het dier betekenen. Onder die omstandigheden zou een minimumkaliber 12 aangehouden moeten worden en hagel 3A, dat is een doorsnede van 5,15 mm (lood). Trefafstanden onder alle omstandigheden niet verder dan 20 meter, blad. Verkeersslachtoffers liefst binnen vijf meter. In Nederland is deze hagel altijd verboden, al zal iedere ballisticus het erover eens zijn dat juist deze hagel de dieren na aanrijdingen zeer effectief en snel kan doden.

jan1.smit@wxs.nl

Foto: J. Huttinga

Het bepalen van het benodigde afschot

deel 2, het berekenen van het noodzakelijke afschot

Door Rik Schoon

Foto: J. Hendriks

De twee vorige artikelen van Rik Schoon in Capreolus nr. 45 en 46 zijn in stappen de instructieve handleidingen geweest om uiteindelijk tot de berekening te komen van het afschot.

Stap 1: het bepalen van de aanwas, de Per Capita Ratio en de ecologische draagkracht.

Stap 2, was de bepaling van de sigmoïdale curve.

Nu de sigmoïdale- en aanwascurve bekend zijn, is het berekenen van het noodzakelijke afschot niet echt veel werk meer. We weten immers hoe de populatie zich onder de huidige omstandigheden gedraagt, we moeten nu alleen nog vaststellen hoeveel dieren we maatschappelijk aanvaardbaar achten in ons veld. Met andere woorden: we moeten de maatschappelijke draagkracht vaststellen.

Stap 3: het inpassen van de maatschappelijke draagkracht in de sigmoïdale curve.

De maatschappelijke draagkracht kan op veel manieren worden vastgesteld. In Nederland zijn de twee meest gebruikte manieren om dat vast te stellen: de methode Van Haaften en de methode Poutsma. Van die twee wordt naar mijn ervaring de methode Van Haaften het meest gebruikt. Omdat het gros van de reewildbeheerders bekend is met bovengenoemde twee methodes, ga ik daar in dit artikel niet verder op in. Ze staan ook uitvoerig in één van de vorige uitgaven van Capreolus beschreven (Herfst 2004).

Als de maatschappelijke draagkracht is berekend (in dit hypothetische geval 79 dieren), voegen we deze stand in onze reeds geproduceerde sigmoïdale curve in. Hiertoe maakt u naast de bestaande kolommen een kolom die u vult met het getal van de maatschappelijke draagkracht.

met de Logistische vergelijking:

T	N	rN	K-N	(K-rN)K	recruitment	Van Haften
1	2	0.7668	121.25	0.882733	0.7700	T9
2	2.7160	1.994054	120.434	0.877477	1.0700	T9
3	5.3450	5.579018	119.038	0.869780	1.4954	T9
4	8.3158	8.09025	117.9342	0.85987	2.0061	T9
5	1.2718	2.87198	115.0281	0.84568	2.7160	T9
6	10.0261	3.952038	112.2118	0.82825	3.6368	T9
7	13.4747	5.323214	109.5150	0.80849	4.7941	T9
8	16.4956	7.294428	104.7004	0.850145	6.1929	T9

Foto: J. Huttinga

Om deze gegevens toe te voegen aan uw bestaande sigmoïdale curve klikt u met de rechtermuisknop in de grafiek en kiest uit het menu dat dan opkomt de optie "brongegevens...". Er opent zich dan een venster dat u raadt het al, 'brongegevens' heet. In dat venster kunt u onder het tabblad 'reeks' de maatschappelijke draagkracht invoegen. U krijgt dan onderstaande grafiek.

Veel zult u overigens niet doen met dit plaatje. Het geeft gewoon een goed beeld over hoe de populatie zich zou ontwikkelen als u verder zou gaan op de manier zoals u voorheen deed met de populatie (ontwikkeling naar K). Ook laat dit plaatje goed zien wat u eigenlijk zou willen (de streefpopulatie; hier in een rode lijn weergegeven). In dit voorbeeld komt heel duidelijk naar voren dat als u streeft naar de maatschappelijke draagkracht (de populatiegrootte die is berekend met de methode Van Haften) u zult moeten ingrijpen, omdat de populatie anders door zal groeien naar ruim 123 dieren.

Stap 4.1: Het opzetten van een rekentabel om de aanwas te bepalen

Ondanks dat de titel wellicht anders doet vermoeden, is dit iets wat u eigenlijk al in een eerder stadium heeft gedaan onder stappen 2.1 tot en met 2.4. We hebben echter niet een hele tabel nodig, maar slechts de eerste rij velden.

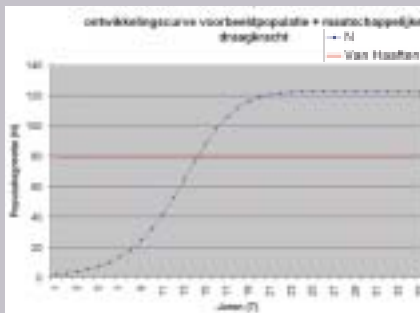

Foto: J. Huttinga

Foto: J. Huttinga

	N	rN	(K-N)/K	aanwas
0	0	0	1	0,0000

U maakt in het werkblad weer een tabel met de kolomhoofden N, rN, (K-N)/K en recruitment. Dit keer gaan we echter maar 1 rij gebruiken.

U vult in die kolommen weer de formules in die u eerder heeft gebruikt. U heeft nu een tabel waar u onder N alleen nog maar de getelde populatie hoeft in te vullen om dan in de tabel te zien wat de aanwas is die daarbij hoort. In ons voorbeeldbos zijn dat 117 reeën.

De aanwas die daarbij hoort is dus 2,34 kalveren, afgerond op 2 kalveren.

	N	rN	(K-N)/K	aanwas
0	117	48,1448	0,05071	2,3400

U kunt nu in de kolom N iedere populatiegrootte invullen om de daarbij horende aanwas te bepalen.

Stap 4.2: het opstellen van een tabel om de aanwas te bereken en het afschotquotum.

Het enige dat u nu nog moet doen is een tabel aanmaken met een viertal kolommen dat overeenkomt met de beheerperiode. Meestal is dat 5 jaar, maar in dit geval heb ik er even 7 aangemaakt. Één kolom waarin de tekst Geteld, Aanwas, Streefgrootte en Afschot komt te staan, en daarna 6 kolommen voor de jaren van de komende beheerperiode.

	geteld	jaar 1	jaar 2	jaar 3	jaar 4	jaar 5	jaar 6
0	117						

Al wat we nu gaan doen is het programma uit laten rekenen wat het beoogde afschot is dat moet worden gepleegd.

U typt onder kolom Jaar 1 bij de rij Geteld het getelde aantal reeën in. In dit geval 117.

Daarna berekent u met de daarboven staande tabel uit wat de aanwas is die daarbij hoort; in dit geval 2 stuks kalveren. Dit vult u in de kolom jaar 1, in de rij Aanwas.

N	rN	(K-N)/K	aanwas
79	31,1576	0,35926	11,3864

	jaar 1	jaar 2	jaar 3	jaar 4	jaar 5	jaar 6
geteld	117	79	79	79	79	79
Aanwas	2	11	11	11	11	11
Streefgrootte	79	79	79	79	79	79
Afschot	40	11	11	11	11	11

In de rij Streefgrootte vult u voor alle kolommen de berekende maatschappelijke draagkracht in; in dit specifieke voorbeeld is dat gesteld op 79 dieren. Het afschot bepaalt u door de Aanwas op te tellen bij Geteld, en van het aldus verkregen getal de Streefgrootte af te trekken. Voor

het eerste jaar komt uw afschot dan op $(117 + 2) - 79 = 40$ stuks afschot. Voor jaar 2 geldt dan dat Geteld net zo groot is als de Streefgrootte (79). U herhaalt de procedure dan voor ieder jaar dat daarna volgt binnen uw beheerperiode. De tabel ziet er dan uiteindelijk als volgt uit.

Uw afschot is nu in theorie bepaald en al wat u nu nog rest is het beheer tot een goed einde te brengen en uw populatie-ontwikkeling kritisch te blijven volgen. Aan het eind van de beheerperiode kunt u de PDCA (Plan-Do-Check-Act) cyclus vervolmaken.

- U heeft nu een beheerplanning op aantallen gemaakt (Plan)
- Daarna heeft u die planning gedurende de beheerperiode uitgevoerd (Do)
- Na die beheerperiode wordt dan bekeken of alle beheerdoelen zijn gehaald (Check)
- Waarna u kunt beslissen om het beheer al dan niet aan te passen (Act)

Als die cyclus is doorlopen kunt u al dan niet na aanpassing weer beginnen met het plannen voor de volgende periode.

Succes!

HEMKER BEKKING

dé winkel voor dé buitenmens

Hemker & Bekking is dé winkel voor dé buitenmens die op zoek is naar een uitgebreide collectie kleding, schoenen en accessoires.

- Grote sortering wind- en waterdichte (outdoor-) kleding van o.a. **FJÄLLRÄVEN** en **DEERHUNTER**
- Heel veel wandelschoenen en bergschoenen voor hem en haar van o.a. **MEINDL** en **HANWAG**
- Rubberen en lederen laarzen, al dan niet gevoerd met neopreen, van o.a. **AIGLE**, **LE CHAMEAU** en **DUBARRY**
- Optiek: verrekijkers en telescopen in vele uitvoeringen van o.a. **ZEISS**, **LEICA** en **SWAROVSKI**
- Diverse hoogzitten, aanzitzakken / -overall, en thermokleding
- Zeer grote sortering DVD's over o.a. de reebokkenjacht
- Talloze andere uitstekende producten en merken

1-41098006

► Nijverheidsstraat 5 7391 ZT TWELLO T. 0571 276552 ► Tuinderij 15-a 2451 GG LEIMUIDEN T. 0172 506593 ► Brouwersstraat 25-a 5741 CL BEEK EN DONK T. 0492 553460
 ► De Schelp 17 9351 NV LEEK T. 0594 514291 INTERNET: www.hemker-bekking.nl / info@hemker-bekking.nl OPENING: di. t/m vr. 10.00-18.00 en za. 10.00-17.00. Gratis parkeren.

De reewildpatroon?

Door Jos van den Broek

Bestaat er zoiets als een ideaal kaliber om het reewildbeheer mee uit te voeren? De wetgever legt ons de eis op van een minimale energie afgifte op 100 meter van 980 Joule, gekoppeld aan de minimum eis qua kaliber van tenminste 5,6 mm (.22). De eerste patroon die hieraan voldoet is de .222 Remington. Wettelijk wordt geen bovengrens gegeven, niets let u om reeën te bejagen met een .338 Winchester Magnum, een .375 Holland&Holland of zelfs een .470 Nitro Express.

Met de aanschaf van een kogelbuks voor reeënbeheer wordt vaak direct al rekening gehouden met het mogelijke gebruik van hetzelfde wapen op zwaarder wild in binnen- of buitenland. Het kaliber wordt opgeschroefd naar tenminste 6,5 mm en de vereiste energie afgifte ligt dan al gauw boven de 2.500 Joule op 100 meter. Met deze overwegingen in z'n achterhoofd tovert de wapenhandelaar in de meeste gevallen een buks van het kaliber 7 x 64 of 30-06 uit het rek te voorschijn.

Voordeel van deze kalibers, je kunt er het hele gamma van grofwild in Europa mee bejagen, van ree, varken, hert tot eland. Nadeel: je schaft met deze kalibers een hoeveelheid 'overkill' aan die je voor reewild niet nodig zult hebben.

Bovendien zijn het gemiddeld zware wapens met daarbij ook nog eens een relatief zware terugstoot. Vooral het laatste punt kan een negatief effect hebben op de trefzekerheid van de schutter. Verkramping, angst voor het schot. Nog een nadeel is het opspringen van het wapen, dit verhindert vaak het in zicht blijven van het dier en daarmee dus het zicht op de reactie van het dier op de inslag van het schot. Wil je de 'overkill' niet, wil je geen buks voor alle soorten grofwild, maar gewoon een goede buks om uitsluitend reeën te bejagen, welke mogelijkheden zijn er dan in de gangbare kalibers en wat mag je hiervan verwachten?

Jan Smit levert regelmatig lezenswaardige bijdragen op het gebied van ballistiek voor zowel de 'Nederlandse Jager' als 'Capreolus'. Maar als je zijn commentaren leest bekruipt toch het gevoel van hoe groter het kaliber hoe beter, zoals dat ook verwoord wordt in het boek 'Use enough gun' van de safari-schrijver Robert Ruark. Ook in zijn laatste bijdragen aan Capreolus (Voor u gelezen, 'Beheer', pagina 8) wijst Jan Smit op de tekortkomingen van de lichtere kalibers, zoals onderzocht door Andrew Yool en gepubliceerd in 'Deer'. Hierin worden summiere gegevens vermeld omtrent het gebruik van diverse centraalvuurpatronen op reeën en hun effectiviteit. Uitgedrukt in de benodigde vangschoten en de vluchtafstand (met grofweg een onderscheid tussen a) stuk valt ter plaatse of b) vluchtafstand is meer dan 5 meter.

Om de uitkomsten van Yool in een breder kader te plaatsen is het interessant de uitkomsten te spiegelen aan de ervaringen van een aantal Duitse jagers. Bijvoorbeeld aan het tweetal dat gezamenlijk ruim 1950 reeën heeft geschoten in hun lange jagersloopbaan, te weten: Wolfram Osgyan (1146 reeën) en Roland Zeitler (meer dan 800 reeën).

Jos van den Broek (47)

Vanaf zijn vroegste jeugd opgegroeid met 'kijken naar de natuur', het wild dat daarin leeft en de wijze waarop je het wild bejaagd. Inmiddels meer dan 23 jachtaktes en bijna 15 jaar in touw met het grofwildbeheer. Een man met een wetenschappelijke achtergrond, een man die zaken wenst te doorgronden. Leest en bestudeert alles wat over jacht en jachtgeweren wordt gepubliceerd en legt verbanden naar zijn ervaringen in de praktijk: in Duitsland, Zweden, Schotland, Frankrijk en uiteraard in Nederland.

Ook de ervaringen van Babenstein, een Duitse .222 adept, zijn in dit kader vermeldenswaardig. (Babenstein schoot meer dan 350 reeën met de .222)

De aantallen reeën die Osgyan, Zeitler en Babenstein geschoten hebben, zijn van een hoeveelheid waar de gemiddelde Nederlandse reeënjager nooit aan toekomt. Maar wat wil je, sinds 1992 worden in de Bondsrepubliek jaarlijks meer dan een miljoen reeën geschoten.

Wat interessant is, is dat Osgyan zijn ervaringen met het afschot op reeën heeft vastgelegd in een jachtjournaal, vanaf de eerste bok die hij schiet in 1965 met een 7x57R (Wild und Hund Exclusiv 17, Rehwild: Resümee aus 1.146 Rehwild-abschüssen) tekent hij alle ervaringen met het afschot op reeën op. In zijn journaal vermeldt hij alle bijzonderheden zoals: afstand, trefzone en vluchtafstand na het treffen. Zoals gezegd, zijn eerste ree viel door de 7 x 57R. Na de aanschaf van een 7x64 (voornamelijk voor eventueel roodwildafschot) bleek al gauw dat de verantwoordelijke jachtheren niet blij waren met zijn resultaten op reewild. Dit kaliber bleek voor reewild eigenlijk te zwaar en vernielde aan de uitschotzijde teveel wildbraad. Ook de 7 x 64 werd ingruild voor het afschot op reeën, een 22-250 kwam daarvoor in de plaats. Osgyan beschrijft in zijn journaal zijn ervaringen over bijna veertig jaar reeën jagen met de volgende kalibers: 7x64 (4%), 6,5x57 (30%) en de 22-250 (61%). Het overige afschot (5%) werd met een diversiteit aan kalibers vervuld. Voor alle kalibers gezamenlijk lag 70% op het schot ter plaatse. Maar interessanter is wat de gemiddelde vluchtafstand is na een treffer. Een bladschot leverde bij het kaliber

Foto: J. Hendriks

Foto: T. Janssen

6,5x57 een gemiddelde vluchtafstand van 30 meter op. Bij het gebruik van de 22-250 leverde een bladschot daarentegen een gemiddelde vluchtafstand op van 18 meter.

Zeitler (meer dan 800 stuks reewild) schrijft in zijn artikel in het Deutsche Waffen Journal (DWJ april 2003: Wiedergeladene Rehwildpatronen) het volgende over diverse kalibers: ".222 rem., 223 rem., .22 PPC, .22-250 rem. 5,6X50 R magnum en 6 mm PPC zijn zeer geschikt voor reeën. Zelfs de .222 rem is nog overtuigend bij een schootsafstand van 200 meter". Echter vluchtafstanden van 20 tot 30 meter komen dan vaker voor, schottekens ontbreken vaak en in de winter-vacht komt het vaak niet tot uitschot.... De veelgeprezen 5,6 x 52R stelde nogal teleur....

Een bijdrage van Babenstein uit Wild und Hund 2004, nr.14: Ein alter Berufsjäger in der Lüneburger Heide schoss in seinem Leben mehr als 2.000 Stück Rehwild. Die ersten 1.000 mit der 6,5x57 und die zweiten 1.000 mit der .222 Remington. „Die Wirkung der .222 war keinesfalls schlechter – eher besser“, lautete sein Urteil". Elk kaliber of kogeltype heeft op enig moment een onbevredigende werking. Conclusie van die oude beroepsjager: "Der Sitz des Schusses – da kommt es oft auf den Zentimeter an – ist hier immer Entscheidend"

Babenstein vermeld ook nog zijn ervaringen van een jachtreis naar Silezië (Polen), ervaringen van een dozijn jagers in een reusachtig jachtgebied. Elke dag werden er bokken geschoten en de jachtopziener had moeite om dagelijks de ziek geschoten bokken binnen te brengen. De door de jachtgasten gebruikte kalibers waren naar de mening van Babenstein veel te groot. (Noot van de redactie. Met de schietvaardigheid van die jagers moet het erbarmelijk gesteld zijn

geweest) En passant merkt hij op dat hij met z'n "breinaaldpatronen" de enige jager was die geen hond nodig had voor de nazoek. Overigens zegt hij dat hij geen lichtzinnige schoten afvuurt, je moet de beperkingen van dit kaliber onderkennen. Met een .222 op 300 meter schieten moet je niet doen.

Energie, afstand en techniek

Op de eerste plaats moet je er vanuit kunnen gaan dat je het doel ermee treft, een doel met een trefvlak dat niet veel groter is dan 10 bij 10 centimeter (bladstreek). Je schiet op afstanden die in de regel tussen de 60 en 90 meter liggen. De kogel moet zo geconstrueerd zijn, dat bij een correct afgegeven schot het wild als door de bliksem getroffen valt. En zo niet, dan moet de patroon uitschot creëren om een nazoek te vergemakkelijken.

Wat is de uiterste limiet waarop je nog een verantwoord schot kunt afvuren? Ballistisch gezien is tweehonderd meter voor de meeste patronen geen probleem, maar voor de jager, bevangen door passie en zenuwen, kan 90 meter al heel ver zijn. Voor iemand met een vaste hand en goede schiettechniek, een zuiver ingeschoten buks en een goede richtkijker vormt een afstand van 90 meter, zelfs 150 meter, geen enkel probleem. Met de moderne 'rangefinders' weet je het tegenwoordig precies, met een simpele druk op de knop lees je af of het dier op bijvoorbeeld 130 of 230 meter staat. Moet je wel op grote afstand schieten? Geredeneerd vanuit de intrinsieke waarde van het wild, zijn verre schoten niet raadzaam. De kans op ziek schieten en dus een langdurige en jammerlijke dood, is bij grote afstanden reëel aanwezig. Het aanspreken van het dier wordt op grotere afstanden aanmerkelijk moeilijker en na het schot wordt het terugvinden van de aanschotplaats verdraaid lastig. Je kunt ook

de vraag nog stellen of het schieten van bijvoorbeeld een bok op 200 meter nog wel onder het hoofdstuk jagen valt. Op die afstanden is hetschieten de prestatie, niet meer het uit de populatie nemen van het juiste dier.

De range van 5,6 tot 6 mm kent een hele reeks van patroontypen die met al hun beperkingen geschikt zijn voor reewild. Ik noem hier een aantal, om te beginnen het wettelijk minimum de .222 Remington, vervolgens de .223 Remington, 5,6 X 50R, 5,6 X 52R, .220 Swift, 22-250, de nieuwe SuperShort Magnum: .223WSSM, die ook op afstanden boven de tweehonderd meter overtuigende resultaten moet opleveren en 'last but not least' de .243 Winchester. In een gevarieerd landschap of in bosgebieden zullen de reeën in de meeste gevallen onder de 100 meter geschoten worden. In een dergelijke setting kan de .222 Rem. uitstekend werk verrichten. In een meer open landschap (veldreeën, Schotland) zullen de schoten vaker voorbij de 100 meter liggen, de keus voor een 22-250 of een .243 lijkt hier verstandiger, niet zozeer met het oog op de energieafgifte als wel de geringere zijwindgevoeligheid van deze twee laatste, supersnelle patronen.

In bosgebieden kan tijdens de bronst de bok soms op zeer korte afstand opduiken waarbij het misschien raadzaam kan zijn de kijker van de buks te verwijderen (met name bij het gebruik van de reefiep). In alle andere gevallen is een kijker met de vergroting op 6 x ideaal. Van het allergrootste belang is een rotsvast vertrouwen in je eigen goed ingeschoten wapen en munitie en een gezonde "onderschatting" van je eigen schietvaardigheid. Dit behoedt je voor lichtzinnige schoten op wild op te grote afstanden. Verder dan 120 meter is voor de cracks, en dat zijn er maar weinig in Nederland.

Foto: J. Huttinga

Europese eenheid of 's lands

Bruno Hespeler uit Pirsch nr 15 2005, vertaald en bewerkt door G.J. Spek

Bij het beheer en de bejaging van het meest voorkomende hoefdier van Europa, het ree, blijkt dat er geen sprake is van een eenheid. In tegendeel, ieder land doet het op zijn manier: 's lands wijs 's lands eer.

Vroeger, in het verre verleden, toen de jacht nog exclusief de adel toebehoorde, was het ree geen gewilde jachtbuit. Integendeel het was een onderschikte soort. Daar kwam midden 19de eeuw verandering in. Dit omdat het jachtrecht werd gekoppeld aan het bezit van grond. Vanaf die tijd ontwikkelde zich naar lokale tradities, rechten, zeden en gewoonten een eigen beheer- en jachtmethode. Overal eigen, maar overal anders. De verschillen van toen zijn er nu nog steeds.

Met het huidige kennisniveau is het ondenkbaar dat het beheer nog zou bestaan uit het uitsluitend schieten van reebokken. Bedenk dat dit een halve eeuw geleden de normaalste zaak van de wereld was in grote delen van Europa. De populaties explodeerden niet, noch verkommerden. In Zwitserland bijvoorbeeld gold tot zeer recent voor geiten en kalveren een schoontijd. Het kanton Tessin was de laatste die dit afschafte. Tot circa 25 jaar was het ook in Oostenrijk gewoon bijna uitsluitend reebokken te jagen. Ook nu nog zien we vaak een opmerkelijk verschil in

bejaging van de bokken en geiten. Hespeler constateert dat nog steeds, in veel Duitse jachtvelden meer bokken dan geiten worden geschoten. In Nederland is het in feite niet veel anders, de jaarlijkse afschotcijfers wijzen dat uit.

Planmatige beheer

In Duitsland en Oostenrijk is voor de bejaging van reeën een afschotplan verplicht, respectievelijk sinds 1934 en 1938. In Nederland werd midden jaren 50 door toedoen van de Vereniging Het Reewild het

afschotplan ingevoerd. Voorheen werd geschoten wat men dacht dat verantwoord was. Na de invoering van het afschotplan is hierin eigenlijk niet veel veranderd. Hoewel er natuurlijk uitzonderingen zijn is er geen daadwerkelijke controle op de realisatie van het toegewezen afschot. En er is al helemaal geen sprake van eventuele consequenties bij het overschrijden of het niet realiseren van het toegewezen afschot. De uitzonderingen weer daargelaten.

Stel dat we onze jachthouders zouden confronteren met de stelling "zonder hulp van de overheid, het WBE-bestuur of een andere onderzoeksorganisatie kunt u niet inschatten welk afschot in uw eigen veld verantwoord is", dan zou dit tot een storm van protest leiden. Immers elke jachthouder vindt zich hiertoe competent genoeg. Alleen bij collega jachthouders wordt getwijfeld aan hun competentie.

Duidelijk is dat vrijwel elke jachthouder, waar ook in Europa, een uitgesproken mening heeft over de aantallen en in welke categorieën het afschot in zijn veld moet plaats vinden. Uiteindelijk is de jachthouder degene die het afschotplan uitvoert. Het enige wat de overheid doet is het legitimeren. Een waterdichte controle of het afschot daadwerkelijk wordt uitgevoerd is er niet. Niet bij ons en niet in de andere landen van Europa. Schaf het door de overheid goedgekeurde afschotplan dus maar af, zegt een deel van de beheerders. Een ander deel beheerders beveelt daarentegen een scherpe controle met behulp van oorsprongsverklaringen aan. Uit een proef in Beieren blijkt dat je uitstekend reeën kunt beheren zonder een door de overheid gefiatteerd afschotplan. In Engeland bepaalt de jachthouder zelf of hij veel of weinig reeën wil schieten. De overheid is hierin niet geïnteresseerd, andere organisaties evenmin. Desondanks of dankzij groeien er in Engeland geweldig grote reebokken. In sommige kantons van Zwitserland worden alleen de aantallen reeën genoemd, zonder ze te specificeren naar geslacht en/of leeftijd. In Denemarken laveren ze hier tussenin, het afschotplan wordt uitgesplitst in bokken, vrouwelijk reeën en kalveren. Zo gebeurt het ook in enkele deelstaten van Duitsland.

Foto: J. Huttinga

wijs 's lands eer

Foto: J. Huttinga

Foto: J. Huttinga

Er zijn zelfs landen die nog in het afschotplan onderscheid maken tussen het aantal te schieten mannelijke en vrouwelijke kalveren. Om volledig te zijn moet de aparte opstelling van Nederland vermeldt worden. Het ree hoort hier niet meer tot de bejaagbare wildsoorten. Ze valt onder een beschermingsregime, afschot is alleen toegestaan via uitzonderingsregelingen.

Oude Duitse jagers

De oudere Duitse jagers herinneren nog de tijden dat reebokken in klassen waren gedeeld. Zoals de 1A- en de 1B-, de 2A- en de 2B-bok. De afschaffing van deze classificatie zorgden bij een deel van de jagers voor heftige protesten en emotionele discussies. Van vrijheid en eigen verantwoording wilden veel jagers niets weten en al helemaal niets over een wildbiologische juiste manier van jagen. Ook in de meeste Zwitserse kantons kennen ze geen classificatie. Ze kennen alleen bokken, zonder verdere onderverdeling. Een aantal deelstaten in Oostenrijk verdelen het afschot van de bokken in jaarlingen en bokken van 2 jaar en ouder. In het oosten van Europa wordt strikter vastgehouden aan een indeling in categorieën dan in het westen. Dit wordt als middel gebruikt om binnen jagersverenigingen te kunnen sanctioneren. Wie een verkeerde bok schiet, wordt tijdelijk

uitgesloten van de jacht.

Veel jagers spreekt de term 'Zahl vor Wahl' niet aan. We moeten echter nuchter en op basis van feiten vaststellen dat de grootste reebok geweien in Europa tussen de oren groeien van bokken uit Engeland en Zweden, landen met weinig of geen regels en geen classificatie.

Traditie en ethiek

In grote delen van Europa is het nog steeds traditie om in de herfst op reebokken te jagen. Bijvoorbeeld in Scandinavië, Frankrijk en Zwitserland, landen en gebieden waar een fanatieke trofeeëncultuur ontbreekt. Ook voor vrouwelijke reeën en kalveren liggen de verschillende regelingen in Europa mijlen ver uit elkaar. In Duitsland stopt de afschotperiode voor geiten en smalreeën op 31 januari, kalveren mogen iets langer, tot eind februari, worden geschoten. In veel landen vindt men het niet ethisch om in hartje winter nog op die arme reeën te jagen. In België en Nederland denkt men hier weer anders over, kalveren mogen hier zelfs tot in maart worden geschoten. De jagers in Luxemburg moeten al op 1 december stoppen. In de meeste landen stopt het seizoen voor vrouwelijke reeën en kalveren op 31 december. De reeën hebben dan hun rust verdiend.

Significante verschillen zijn er ook bij de start van afschotperioden. In Duitsland mogen bokken en smalreeën vanaf 1 mei geschoten worden. 25 jaar daarvoor was er nog een grote commotie om de start van de jacht te vervroegen van 1 juni naar 16 mei. Op 16 mei kon je nog onvoldoende het verschil tussen een geit en een smalree waarnemen. In enkele Oostenrijkse deelstaten (en niet alleen daar) mag zelfs vanaf 1 juni zowel op geit als kalf worden geschoten. Een deel van de kalveren is dan nog niet eens geboren.

Een ander systeem

Een volledig andere weg wordt bewandeld in de Zwitserse patentjachtkantons. Hier wordt slechts drie weken lang op reeën gejaagd, tegelijkertijd met edelhert en gems. In deze periode van drie weken zijn er ook nog enkele jachtvrije dagen. Ondanks de korte periode mag er niet a-selectief worden geschoten. Nee, gewoon volgens plan. Of er conform de afspraken wordt gehandeld wordt streng bewaakt door de kantonale jachttopzichters. Ondanks de toch behoorlijke beperkingen realiseren de jagers hun afschot. Opgemerkt moet worden dat hier wel af en toe een beperkte verlenging voor nodig is. Liechtenstein is volgens Hespeler het enige land met een jachtveldbeheersysteem waar-

binnen de afschotperiode landelijk is gesynchroniseerd. Reeën mogen hier onafhankelijk van leeftijd en geslacht van 1 juni tot 31 december worden geschoten. Het zelfde principe zie je in Frankrijk, alleen de periode wijkt af. Deze loopt van 1 september tot eind februari. In Engeland en Wales begint de bokkenjacht op 1 april.

Dan zijn de meeste bokken nog grijs als een ezel en zit er niet zelden nog bast aan het gewei. Het seizoen voor vrouwelijke reeën start op 1 november (1 dag na de sluiting van de bokkenjacht) en eindigt eind februari. In Hongarije is de afschotperiode voor bokken de laatste jaren meermaals veranderd. Enkele jaren terug lag de start op 1 mei. Voor circa 10 jaar was het nog verboden zogenaamde 'oogtbokken' voor 1 augustus te bejagen. Na twee jaar ervaring werd dit

weer afgeschaft. De bokkenjacht begint nu op 15 april. In Zweden mag men vanaf 16 augustus op bokken jagen, na de bronst dus. Ook in Denemarken is de bokkenjacht gesloten gedurende de bronst. Hier voorafgaand is het toegestaan van 16 mei tot 15 juli en daarna, ook met hagel, van oktober tot half januari in de periode dat er ook vrouwelijke reeën worden gejaagd.

De Duitse jagers hebben in Europa niet het alleenrecht op het begrip weidelijkheid. Ook hier zien we grote verschillen tussen de verschillende landen. Veel jagers vinden het onweidelijk om tijdens de bronst op reeën te jagen. Wel is er in Europa een tendens tot verduitsing. Als voorbeeld geldt de toenemende populariteit van de jacht op reebokken gedurende de zomer.

Resumé

Het rondje Europa heeft ons geleerd dat er veel zogenaamde 'reewildmodellen' bestaan. Modellen voor een adequaat beheer en voor de uitvoering van de jacht. Ongeacht welke manier van omgang met reeën onze voorkeur geniet, de rondgang door Europa toont ons dat er niet alleen vele mogelijkheden zijn, maar ook dat het ree misschien de jager beheert. Welk model, welke tijd, welk soort munitie, het maakt eigenlijk niet uit. Ieder land vindt dat hij het goed doet, in het belang van het ree. Maar bedenk dat sterke en gezonde reeën vooral daar voorkomen waar de omgang met reeën niet of nauwelijks beperkt wordt door regelgeving en het afschot op een zo natuurlijke mogelijke manier wordt uitgevoerd.

Land	Januari	Februari	Maart	April	Mei	Juni	Juli	Augustus	September	Oktober	November	December
België, Vlaanderen												
België Wallonië												
Bulgarije												
Denemarken						16.5 - 15.7						
Duitsland												
Estland												
Finland												
Frankrijk 1												
Groot Britannië 2					van 1.4 - 20.10						Vanaf 21.10	
Italië 3												
Italië, Zuid-Tirol												
Letland												
Litouwen												
Liechtenstein												
Nederland 4												
Noorwegen										25.09 - 23.12		
Oostenrijk 5												
Polen						11.05 - 30.09						
Rumenië												
Zwitserland, Gebiedskanton 6												
Zwitserland Patentkanton 7												
Zweden 8												
Servië - Montenegro												
Slowakije												
Slowenië												
Spanje 9												
Tjechië												
Ukraine												
Hongarije												
Wit Rusland												

- Alle bokken
- Jaarling bokken
- Smalreeën
- Geiten, smalreeën en kalveren
- Kalveren
- Alle reeën

1. Geldt niet in de Elzas
2. Maart alleen in Schotland
3. Landelijke wetgeving geldt niet in elke provincie
4. Reeën vallen niet onder wild, afschot alleen voor schadebestrijding, perioden verschillend per provincie
5. Geen landelijke wetgeving, per bundesland verschillend
6. Kleine periode-verschillen per kanton
7. Kleine verschillen door bepaalde schoondagen
8. In enkele provincies zijn de jachttijden korter
9. In Spanje worden alleen bokken geschoten

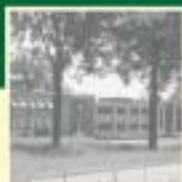
Foto: J. Huttinga

Natuurlijk ruimte voor groen

Eelerwoude adviseert en ondersteunt eigenaren, beheerders en bestuurders in het landelijk- en stedelijk gebied bij het ontwikkelen, inrichten en beheren van een duurzame leefomgeving.

Onze ingenieurs en rentmeesters leveren maatwerk en geven groen natuurlijk de ruimte.

Zo leveren wij een bijdrage aan een mooi en leefbaar Nederland.

Mossendamdwarsweg 3, 7472 DB Goor Venekoterweg 56, 8431 HH Oosterwolde (FR)
Telefoon: (0547) 26 35 15 Telefoon: (0516) 52 30 62

www.eelerwoude.nl

ADV. Pon

Zie nummer 46